

'תורת ישעיהו'**לימוד מדברי הרב רבי ישעיהו שפירא זצ"ל ליומא דהילולא דיליה**

1. ואיש הישראלי כשמזכיר את עצמו שיום קבלת התורה מתקרב ובא שבו תלוי כל התקשרותו לה' יתברך, בלא תורה אין חיים. ומי שחי בלא תורה ומצוות חיים של זוהמה, חיים הגרועים מלא חיים הוא, רק זה היום שקוינו לו הוא יום קבלת התורה שבו נעשים יהודים בתורה ומצוות. חיים של טהרה, חיים שאיש הישראלי מקושר בהם באלקים בעולם הזה ובעולם הבא והוא בחינת אטייל עמכם בגן עדן. הכל תלוי ביום של קבלת התורה, ומה מאד גדלה שמחתו וחרדתו של האיש ליום הזה. שמח הוא עליו שבא ומפחד הוא שלא יעבור עליו לבטלה חס וחלילה ואז בכל השנה ירגיש את פגמיו, כי גם בשבועות יש יצר הרע ואם לא יפתהו למעשים ומחשבות מגונות יפתהו לבטלה בלא התאמצות ובלא שמחה והתקדשות. והיו נכונים וכו' וכבסו וכו'. ובהתשוקה והחרדה שיש לאיש הישראלי קודם קבלת התורה בזה מקדש עצמו לקבלת התורה. וזה גם רמז הספירה חוץ מהסודות פשוט להזכיר בכל יום שחג השבועות, קבלת התורה מתקרב. (דרך המלך, במדבר)
2. רק בזמן שכל החלקים שבעם ישראל מחוברים יחד ומאוגדים באגודה אחת, הם מהווים את הצביון השלם של ישראל. ואפילו בתענית ציבור אין נענין עד שיהיו כולם באגודה אחת, רשעים וצדיקים (מנחות כ"ז).¹ היהדות חשבה תמיד את כל החלקים שבעם ישראל לגוף אחד שלם עם שורש נשמה אחד. אלא 'שהצדיקים שבדור הם בחינת ראש, ויש גם בחינת ידיים ובחינת גוף', 'וכמו שאי אפשר לגוף בלי ראש ובלי רגליים, ואם חסר 'אחד' מכל האיברים אין כאן שיעור קומה, כך צריך גם לפושעי ישראל' (ערבי נחל, דרוש לראש השנה צ"ה)² ומשום כך, כל קדושת ישראל, אינה חלה רק כשכל ישראל מאוחדים ביניהם, בלי שום פירוד. כשמתנכר הפירוד בישראל מתחללת גם קדושתם. כי כידוע ישנם שישים ריבוא אותיות לתורה וכנגדן שישים ריבוא שורשי נשמות בישראל. "כל אחד מישראל יש לו אות בתורה וכשם שקדושת התורה שורה על האותיות רק כשכולן מצורפות יחד בקלף אחד בלי שום הפסק ופירוד ואם חסרה מהן אות אחת, נפסלות כולן, כך הן גם קדושת ישראל נשמרת רק כשכל ישראל מאוחדים ביניהם, בלי שום פירוד. אם יש ביניהם פירוד ומחלוקת הרי הם בבחינת ספר תורה פסול ח"ו" (מאור עינים).³ כה ראתה תמיד היהדות באחדות ישראל את הבסיס העיקרי גם לתורת ישראל. התורה השלימה, תורת היהדות האמיתית והיא 'תורת חיים ואהבת חסד, צדקה וברכה ורחמים וחיים ושלוש'.⁴ והוא הדין גם לגבי ארץ ישראל. גם היא נתחלקה לשישים ריבוא, ולכל אחד מישראל חלק הגון בה. קדושתה נשמרת רק כשכל ישראל מאוחדים בה. ארץ ישראל של פירוד ומחלוקת היא ארץ ישראל בלי קדושה, כעין ספר תורה שנפסל. ארץ ישראל השלימה, ארץ ישראל האמיתית, היא זו שכל ישראל מאוחדים בה ושאיין בה לא פירוד, לא התבדלות ולא שנאת חנם. (האהלה תרפ"ו)
3. "אך החותם המלא של השלמה, הראויה להיות לנס ולמופת בא"י" יהיה רק אז כשיווצר בעיר קדושה מרכז גדול ללימוד התורה ולידיעת התורה, שישלח את קרני אורו ללב כל היהדות בארץ ובגולה, "כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים". אם ארץ ישראל הולכת ונעשית למרכז היהדות כולה ע"י התחלת הקיום של היעודים הלאומיים, ע"י בנין הארץ במובן הארץ החומרי והכלכלי ותחית הלאומיות הישראלית, הרי על אחת כמה וכמה שעלינו לדאוג גם "לתחית הקודש בארץ הקודש", לעשות את ארצנו שוב למרכז התורה והקדושה ליהדות כולה. (ההד, ניסן תרפ"ט)

¹ מנחות, דף כז ע"א: "וכן ישראל בהרצאה עד שיהו כולן באגודה אחת שנאמר (עמוס ט, ו) הבונה בשמים מעלותיו ואגודתו על ארץ יסדה". פירוש רש"י שם: "בהרצאה - כשהן מתעניין אין נענין עד שיהו כולן באגודה אחת צדיקים ורשעים". השווה: כריתות דף ו, ע"א: אמר רבי חנא בר בזנא א"ר שמעון חסידא, כל תענית שאין בה מפושעי ישראל אינה תענית, שהרי חלבנה ריחה רע, ומנאה הכתוב עם סממני קטרת".

² ערבי נחל, הוצאת ס.ל.א, בני ברק, ח"ב, עמ' שפה: "כל ישראל משורש נשמותיהן כולם אחד כי כל נשמותיהן משורש אחד הם והם שיעור קומה שלימה והצדיקים שבדור הם בחינת ראש לכן כל תפלה שאין בה מפושעי ישראל כו' כי הכל שיעור קומה וכמו שאי אפשר לגוף בלי ראש ובלי רגלים ואם חסר אבר אחד מכל האיברים אין כאן שיעור קומה כך צריך גם פושעי ישראל והכל גוף אחד והבן".

³ מאור עינים פרשת וילך (ירושלים, תשע"א, עמ' רצט): "דנדע ממה שמבואר אצלנו במקום אחר שיש שישים רבוא אותיות לתורה וכל איש ישראל שורש נשמתו יש לה אחיזה באותיות התורה שיש לו אות אחת שנגד בחינתו בהתורה ואם יפסיק ח"ו את עצמו מן התורה אזי חסר אות אחת מן התורה וצריך לתקן הקלקול לעשות תורה שלימה ונדע כי כל התורה באותיותיה כל השישים רבוא כלולין בתחלה ועד סוף כי כל אות ואות כלול מכל התורה לכך אם חסר מן התורה אפילו אות א' פסולה לטעם זה כי כל אות א' כלול מכל התורה".

⁴ מתוך ברכת 'שים שלום' החותמת את תפילת העמידה.

4. כשם שבלימוד התורה אין אתה מסתפק במסכת אחת, וברצונך לעמוד על כל המסכות, הסוגיות וההלכות, כך בקיום מצוות יישוב הארץ אין להסתפק בצורה אחת ובעבודה אחת. כדי לקיים את המצווה כהלכה עליך לעסוק בכל העבודות התלויות בה. (ההד, אייר תר"ץ)
5. אין כל האזהרות שבתורה מביטחות שהאדם הישראלי יחיה באמת ברוח התורה, יכול אדם להיות נבל ברשות התורה. יכול אדם להיות שקוע בתאוה בדברים המותרים לו, להיות זולל וסובא במאכלות המותרים ולמצוא היתרים לעשוק את רעהו מבלי לעבור על איסור מפורש. משום כך באה האזהרה "קדושים תהיו" לומר שאין לעמוד רק על הדין בלבד, כי אם בלשונו של הרמב"ם "להיות רודף אחר כוונת התורה"⁵, או כפי דברי חז"ל "קדש עצמך במותר לך"⁶. מי שרוצה לקיים את התורה בשלמות, אי אפשר לו להסתפק בשמירת הדינים המפורשים,⁷ כי אם עליו גם להתעמק במטרה הנשגבה הצפונה בדינים אלה, להשתדל למלאות את המטרה הזאת. עליו לחשוב לא רק על מה שישיר וטוב בעיניו כי אם על הישר והטוב בעיני ה' [...] כל הדינים מכוונים למטרה זו, להראות לאדם את הדרך הישרה. ועלינו לשאוף לקיים לא רק את הדינים שבתורה, כי אם לקיים את ה"קדושים תהיו" ואת ה"ועשית הישר והטוב בעיני ה'". (ועשית הישר והטוב, ילקוט מאמרים על רעיון תורה ועבודה, תרצ"א)
6. היהדות שואפת להרים את האדם משפלות החיים, לצרפו ולטהרו, לשחררו משיעבוד האינסטינקטים הרעים שבקרבנו. לדברי חז"ל⁸ יש באדם התמזגות מן העליונים והתחתונים, יש בו חלק אלוה-ה ממעל, המטה כלפי חסד, וגם משפלות הבהמיות המושכת אותו לשאול תחתית, ונפש האדם נתונה תמיד בין שני כוחות האיתנים האלה מתגוששים ומתרוצצים בקרבנו, ועליו לסול לעצמו הדרך בתוך התוהו ובוהו של החיים. לנו סללה התורה את הדרך הזאת, דרך החיים. הדרך של התורה להצלת נפש האדם היא להגביר את החלק האלקי שבה על החלק הבהמני, לשחרר אותו משלטון הבהמיות שבו ולמסור את השלטון בנפשו - לידיו הוא. אולם מכיוון שבמערכת חיי הרגש והחוש של האדם דווקא החלק הבהמי הוא השולט בו והוא "המלך על רמ"ח איבריו", והחלק הטוב שבו "דומה למי שיושב בבית האסורים" והשפעתו מגיעה רק אל חלק ההכרה והמצפון, היה צורך להרבות לנו תורה ומצוות, כדי לחזק את כח הטוב שבנו ולהרחיב את שלטונו לא רק בגבולות ההכרה, כי אם גם בחיי הרגש והמעשה. שלושה הם, לדעת חז"ל, הדברים המוציאים את האדם מן העולם: "הקנאה התאוה והכבוד"⁹ או "עין רעה יצר הרע ושנאת הבריות"¹⁰. שניים מן השלושה נוגעים לדברים שבין אדם לחברו. כי יותר ממה שאדם שואף להרבות עושרו וכבודו, הוא שואף להנמיך את חברו ולמעט את כבודו ועושרו. ומכאן המקור לכל רעה, לשנאה, למדנים ולכל קלקולי החיים. בנגוד ליחס זה בין אדם לחברו מניח הלל את הכלל "מאן דסני עלך לחברך לא תעביד" ליסוד התורה כולה.¹¹ אבל הכנעת הקנאה והכבוד תלויה גם בהשלטת מקום התורפה השלישי שבנפש האדם הנוגע לקדושת החיים. כי אין לקבוע גבולות בכוחות הנפש, עד כאן שלטון החיה שבאדם ומכאן ואילך יד האדם על העליונה. מכיוון שאדם מרכין את צלם האלוקים לפני הבהמיות שבו ופותח פתח ל"רוח שטות", הרי הוא נלכד במצודתה ומשתעבד לה. מטרת התורה והמצוות המלוות את האיש הישראלי בדרכו בחיים "בשבתך בביתך ובלכתך בדרך, בשכבך ובקומך"¹² היא לשמור עליו מהלכד ברשת זו הטמונה לרגליו. ציונים וסמלים המזכירים לו את האדם שבו ואת חובותיו בתור אדם. בתור חלק אלורה ממעל. "וכי אכפת לו להקב"ה אם הוא שוחט מן הצוואר או שוחט מן העורף? אלא לא ניתנו המצוות אלא לצרף בהן את הבריות"¹³. והצרוף הוא לא רק בשביל יחידי סגולה, כי אם בשביל הכלל כולו, בשביל כל האומה הישראלית. היהדות שואפת לעשות את עם ישראל, על כל המוניו ומקהלותיו, ל"ממלכת כהנים וגוי קדוש"¹⁴, שכולם "מקטנם עד גדולם ידעו דעת אותי נאום ה'".¹⁵ ועליהם לדאוג גם לתקון האנושיות כולה. עם ישראל צריך למלאות בין העמים את

⁵ ראו תשובות הרמב"ם החדשות ובמעשה רוקח, ח"א חידושים מבן המחבר, ד"ה ע"ש בעניין שביתת: "ומי שיבין כוונת התורה וירדוף אותה [...] והוא איסור גדול אצל מי שמבין כוונת התורה". שם משמואל, כי תבוא תרע"ב, ד"ה 'השקיפה'.

⁶ יבמות כ', ע"א.

⁷ ישנם הרבה דברים שלא נכתבו בתורה וכשהם לעצמם אינם מצוה, ומכל מקום סיבות הם לכל התורה (מבוא השערים, פרק ח', עמ' רפ"ט)

⁸ בראשית רבה, פרשה ח' יא: רבי יהושע בר נחמיה בשם רבי חנינא בר יצחק ורבינן בשם רבי אלעזר אמרי, ברא בו ארבע בריות מלמעלה, וארבע מלמטה, אוכל נשותיה פבהמה, פרה ורבה פבהמה, ומטיל גללים פבהמה, ומית פבהמה. מלמעלה, עומד פמלאכי השרת, מדבר פמלאכי השרת, יש בו דעת פמלאכי השרת, ורואה פמלאכי השרת.

⁹ אבות ד' כא.

¹⁰ אבות ב' יא.

¹¹ תלמוד בבלי, מסכת שבת, דף לא, עמוד א'.

¹² דברים ו' ז

¹³ בראשית רבה, מד, א.

¹⁴ שמות, יט, ו.

¹⁵ ולא ילמדו עוד איש את רעהו ואיש את אחיו לאמר דעו את ה' כי כולם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם נאם ה' פי אסלח לעונם ולחטאתם לא אפקר עוד (ירמיהו, לא, לג).

התפקיד של הכהן הגדול בישראל. "והלכו עמים רבים ואמרו: לכו ונעלה אל הר ה', אל אלוקי יעקב ויורנו מדרכיו ונלכה באורחותיו".¹⁶ ומשום כך צריך כל איש לצרוף וטהרה מיוחדת. ועליו לא רק להיזהר מדברים האסורים, אלא גם לעשות סייגים לתורה וגם לפני משורת הדין. ולא זו בלבד, אלא שמוטלת עליו גם החובה של "קדש עצמך במותר לך".¹⁷ גם הדברים המותרים צריכים להיעשות לא מתוך השתעבדות לאינסטינקטים, כי אם על טהרת הקודש, מתוך מחשבה והכרה בתועלת הדברים וחובתם. (נתיבה, תשרי תרצ"ב)

7. מוסר התורה אינו מצטמצם בנקודות ידועות, אלא מקיף את כל מערכת חיי האדם. הוא מכוון להעלות את נפש האדם משפלותה ולהגברת כח הטוב שבה לכל הופעותיו. הוא גם אינו מסור לאיזה שהוא סוג או מעמד, אלא כולל את הכל, ועומד תחת השלטון העליון של אדון הכל. (נתיבה, טבת תרצ"ה)
8. למוד התורה צריך להיות, לפי תורת החסידות, עם אהבה, אהבת התורה. כי בחכמת התורה נצטמצמה כביכול חכמתו העליונה של נותן התורה. וכשאדם מעיין בדברי תורה וחושב בהם, הרי מחשבתו מתמזגת אז עם חכמתו יתברך. ע"כ צריך לימוד התורה להיות באהבה ובהתלהבות. (נתיבה, תמוז תרצ"ז)

¹⁶ ישעיהו, ב, ג.

¹⁷ מסכת יבמות, דף כ'.